

Ρωμαϊκή Πάτρα

Πολιτιστικό μονοπάτι

Ε. Κολλυροπούλου, ΠΕ02

- [PATRA_xron_map_gr.pdf](#)
- [AVI_ -Πρόταση-διαδρομής-για-τη-σύνδεση-μνημείων- _ολιτιστικού-εν
διαφ_ροντος-givefastlink.avi](#)

Ρωμαϊκό ωδείο Πατρών

- Κατασκευάστηκε το πρώτο μισό του 2ο αι. μ.Χ. Το μνημείο έπαψε να χρησιμοποιείται στα τέλη του 3ο αι. μ.Χ., μετά από μία καταστροφική πυρκαγιά.
- Το «κοίλο» στηριζόταν σε έναν ισχυρό εξωτερικό τοίχο, που ενισχύονταν από αντηρίδες. Το ανώτερο τμήμα του υποστηριζόταν από δέκα ακτινωτά τοποθετημένους θολωτούς θαλάμους και έναν ημικυκλικό θολωτό διάδρομο ανάμεσα στις θολωτές κατασκευές και τον εξωτερικό τοίχο. Η διάμετρος του κοίλου είναι 48μ., ενώ η διάμετρος της ορχήστρας, που είναι ημικυκλική, 10μ.
- Το κοίλο διαιρείται σε δύο τμήματα: το κάτω τμήμα και το άνω τμήμα, που χωρίζονται από ένα καμπυλωτό διάδρομο (το διάζωμα). Η χωρητικότητά του είναι περίπου 2.200 θεατές.
- Ο τοίχος της σκηνής έχει ύψος 8μ. και τρεις αψιδωτές θύρες. Διασώζει μια σειρά κογχών, διακοσμημένες με αγάλματα κατά την εποχή χρήσης του θεάτρου. Η νότια πρόσοψη του Ωδείου έχει πέντε θύρες προς τη σκηνή και δύο προς τα παρασκήνια.
- Το Ωδείο αποκαλύφθηκε το 1889. Η ανασκαφή του μνημείου διήρκεσε από το 1957 έως το 1960. Οι πρώτες εργασίες στερέωσής του πραγματοποιήθηκαν μεταξύ των ετών 1938-1943, αλλά η μορφή που έχει σήμερα είναι αποτέλεσμα της αναστήλωσης που έγινε με φροντίδα και δαπάνη του πατρινού αρχιτέκτονα Ιωάννη Βασιλείου με συνεργασία με την Αρχαιολογική Εταιρεία μεταξύ 1959-1961.
- Το μνημείο είναι επισκέψιμο και φιλοξενεί παραστάσεις-εκδηλώσεις, στο πλαίσιο των φεστιβάλ του Δήμου Πατρέων.

Ασλαματζίδου Ζωή, Αρχαιολόγος
Προϊσταμένη ΣΤ΄ ΕΠΚΑ

Ρωμαϊκό στάδιο Πάτρας

Το Ρωμαϊκό στάδιο Πατρών περικλείεται από τις οδούς Καραϊσκάκη, Παντανάσσης, Αγ. Γεωργίου και Ερισσού. Το μνημείο δεν έχει αποκαλυφθεί πλήρως και αναμένεται η σταδιακή απαλλοτρίωση του χώρου για να ολοκληρωθεί η συστηματική ανασκαφική ερευνά. Κατασκευάστηκε τον 1ο αιώνα μ.Χ. κατά την εποχή του αυτοκράτορα Δομιτιανού, για τον εορτασμό της επετείου των 100 χρόνων από την ίδρυση της ρωμαϊκής αποικίας το 14 μ.Χ., δηλαδή περί το 86 μ.Χ. Μέσα σε κάποια από τα υπόγεια δωμάτια βρέθηκαν κεραμοσκεπείς χριστιανικοί τάφοι, αλλά δυστυχώς ακτέριστοι, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή προς το παρόν η χρονολόγηση της εγκατάλειψης του μνημείου.

Το στάδιο έχει επίμηκες σχήμα και διαθέτει δυο πέταλα ή σφενδόνες. Οι διαστάσεις του υπολογίζονται σε 200 μ. μήκος και 90 μ. πλάτος. Μέχρι στιγμής έχει βρεθεί η μία από τις εισόδους στο βόρειο πέταλο και μια άλλη μνημειώδης στη δυτική μακρά πλευρά. Στην ανατολική μακρά πλευρά σώζονται τουλάχιστον δυο διαζώματα και κάτω από αυτά οι υπόγειοι διάδρομοι για την εξυπηρέτηση των αθλουμένων και των δρωμένων. Οι τοίχοι που είναι κτισμένοι κατά το *opus reticulatum*, φέρουν σε πολλά τμήματά τους διαμπερείς ρηγματώσεις που προέρχονται από σεισμούς.

Ο κηρυγμένος αρχαιολογικός χώρος του σταδίου στην καρδιά της σύγχρονης πόλης συμπεριλαμβάνει το ρωμαϊκό ωδείο που χρονολογείται στον 2ο μ.Χ. αιώνα, καθώς και τα σωζόμενα αρχαία αναλήμματα στην περιοχή Γεντί Αγά, ενώ το σύνολο ανήκει με απόφαση του ΥΠ.ΠΟ.Τ. στο ιστορικό κέντρο της Πάτρας και η χρήση του περιβάλλοντος χώρου υπόκειται σε περιορισμούς που ορίστηκαν το 2008 από τη Διεύθυνση Πολεοδομίας.

Ασλαματζίδου Ζωή

Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη ΣΤ΄ ΕΠΚΑ

Ρωμαϊκό υδραγωγείο Πάτρας

Η χρήση του υδραγωγείου ήταν αδιάκοπη μέχρι τα τέλη του 18ου αιώνα και επισκευάστηκε πολλές φορές με τελευταία το 1838 από τον δήμαρχο [Ι. Μπουκαούρη](#). Το 1874 σταμάτησε η χρήση του μετά την διοχέτευση νερού στην πόλη με σωλήνες.

Οι Ρωμαίοι κατασκεύασαν μια μεγάλη δεξαμενή νερού στις πηγές του Διακονιάρη στην Νερομάνα του [Ρωμανός](#). Η δεξαμενή έγινε με τη μορφή τεχνητού φράγματος στην αρχή του λαγκαδιού και σ' απόσταση δέκα μέτρων από τις πηγές. Τμήμα του αρχικού τοίχου του φράγματος βρίσκεται σήμερα ενσωματωμένο στη βάση της σύγχρονης δεξαμενής, ενώ σε απόσταση 20 μ., μέσα στην κοίτη του ποταμού βρίσκονται αρκετά μεγάλα κομμάτια ισχυρού τοίχου.

Το υδραγωγείο κατασκευάστηκε τον 2ο αιώνα μ.Χ. πιθανότατα από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Αδριανό για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας στην Πάτρα που έως τότε υδρευόταν από πηγάδια. Το υδραγωγείο ήταν μήκους 7,5 χιλιομέτρων, από τις πηγές του σημερινού [Ρωμανού](#) έως και την ακρόπολη, όπου σήμερα βρίσκεται το [κάστρο της πόλης](#), ενώ από τις ίδιες πηγές υδρεύεται και σήμερα η πόλη της Πάτρας. Το υδραγωγείο σε πολλά τμήματα του ήταν υπόγειο ενώ σε άλλα χρειάστηκε να κτιστεί γεφύρωση, τμήματα της οποίας διασώζονται σήμερα στη [Σαμακιά](#).

Το Βαλανείο

(Ιωάννου Βλάχου 3 και Κανάρη)

Στα πρώτα βυζαντινά χρόνια ο χώρος αυτός χρησιμοποιήθηκε πιθανώς ως εκκλησία και αργότερα ως νεκροταφείο. Με βάση το αρχαιολογικό δελτίο τόμος 36, σελίδα 162, έτους 1981 το Βαλανείο οδός Ιωάννου Βλάχου 3 και Κανάρη ήρθε στο φως μεγάλου συγκροτήματος ίσως θερμών. Πρόκειται για αψίδα ανοιχτή προς Β. με ύψος σωζόμενων τοίχων 3.67μ.ετρων και ανοίγματος 10 μέτρων, με χτιστό θρανίο και κόγχες ορθογώνιες και καμπύλες. Μεταγενέστερος κυκλικός χαμηλός τοίχος έκλεισε την αψίδα για να δημιουργηθεί ελλειψοειδής δεξαμενή που στρώθηκε με πλάκες λίθου Αστακού. Το νερό κυκλοφορούσε μέσα στον τοίχο της αψίδας που είναι διάτρητος από αγωγούς και κατέρρευε από 2 ψηλές οπές. Προς Β. της δεξαμενής αυτής αποκαλύφθηκε παλιότερη τετράγωνη δεξαμενή. Η μεγάλη ελλειψοειδής δεξαμενή αποτελεί το κεντρικό τμήμα του οικοδομήματος που πλαισίωναν 2 κυκλικές στοές και είναι προφανώς Νυμφαίο. Το κτήριο είχε πρόσοψη προς Δ. σε οδό πλακόστρωτη από Ν. προς Β.

Οι περιηγητές SPON – WHEELER το 1676 αναφέρουν:

...Τα ερείπια κυκλικού ναού κτισμένου εξ οπτών πλίνθων, απέναντι από την εκκλησία των αγίων Αποστόλων που βρισκόταν στην οδό Γούναρη και Ι. Βλάχου, δηλαδή κοντά στα ερείπια του Νυμφαίου.

Σε αυτό αναφέρεται και ο Σ. Θωμόπουλος στο βιβλίο με τίτλο : *Η ιστορία της πόλεως των Πατρών*, σ. 427.

Η γέφυρα του Μείλιχου ποταμού

Είναι μνημείο ρωμαϊκών χρόνων στη βορινή πλευρά της Πάτρας, στο συνοικισμό Συχαινά (Αρέθα 52 και Παπαδιαμάντη γωνία). Αποτελεί σπάνια περίπτωση τόσο καλοδιατηρημένου γεφυριού, η λειτουργία του οποίου τοποθετείται στη ρωμαϊκή εποχή.

Η χρονολόγησή της γίνεται σε ευρέα χρονικά όρια, από τα μέσα του 2^{ου} ως το τέλος του 3^{ου} αιώνα μ.Χ., αν και ορισμένα αναγραφικά δεδομένα που όμως δεν έχουν ακόμα επαρκώς αναλυθεί, θα την τοποθετούσαν και αργότερα, μέσα στον 4^ο μ.Χ. αιώνα.

Πήρε το όνομα της από τον ποταμό Μείλιχο, που έχει τις πηγές του στις πλαγιές του Παναχαϊκού, ορίζοντας σήμερα το προς Ανατολάς-ΒΑ πέρασ της πόλης, όπως ο Γλαύκος ορίζει το προς Δυσμάς - Ν.Δ πέρασ. Το χειμώνα και την άνοιξη έχει πάντοτε νερό, αλλά όχι πολύ. Το ποτάμι προτού ξαναπάρει το αρχαίο του όνομα Μείλιχος ήταν γνωστό με τα ονόματα των χωριών από όπου περνάει όπως Σιχαινιότικο, ποτάμι της Βούντενης.

Αποτελείται από συγκρότημα δύο γεφυρών, μία μονότοξη και μία νεότερη δίτοξη που θεωρείται η καλύτερα σωζόμενη δίτοξη γέφυρα στην Ελλάδα.

Ο χώρος που βρίσκεται η γέφυρα είναι οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος, επισκέψιμος κατόπιν συνεννόησης με την ΕΦΑ Αχαΐας και βρίσκεται στην είσοδο της πόλης από Αθήνα στη διασταύρωση των οδών *Αρέθα* και *Νέα Ε.Ο. Πατρών-Αθηνών* νυν *Παπαδιαμάντη*, λίγα μέτρα πριν το [αρχαιολογικό μουσείο](#) της πόλης.

Η γέφυρα ανακαλύφθηκε τυχαία στις αρχές της δεκαετίας του 80' κατά τις εργασίες ανοίγματος θεμελίων για την κατασκευή οικοδομής. Στο σημείο στην αρχαιότητα περνούσε ποταμός όπου αρχικά πιστευόταν ότι ήταν ο *Μείλιχος*, νεότερες έρευνες δείχνουν ότι πιθανότερα ήταν ο *Καλλίνας*, όπου σήμερα η κοίτη του περνά 100 μέτρα νοτιότερα. Οι δυο γέφυρες αποτελούσαν τμήμα της *via publica* του δημοσίου δρόμου που ένωνε την *Πάτρα* με το *Αίγιο*.

Ρωμαϊκές επιγραφές

Achaïe II 184: Επιτύμβιο του Ιουλίου Φίλωνος

Ο Κυριακός της Αγκώνας είδε τον λίθο στο ναό του Αποστόλου Ανδρέα στην Πάτρα. Κατόπιν χάθηκε και ξαναβρέθηκε πρόσφατα στις 20.3.1976, κατά τη διάρκεια σωστικής ανασκαφής στην οδό Ερμού 82 στην Πάτρα, εντοιχισμένος στο δάπεδο του τομέα 6.

Λέξεις-κλειδιά:

Επιτύμβια επιγραφή

Επιγραφές

Επιγραφική

επιτύμβια

πλάκα

ψαμμίτης

Achaïe II 117: Επιτύμβιο του Λουκίου
Δουρκατίου Κίσσου

L(ucio) Durcatio
L(ucii) lib(erto)
Cisso.

Μαρμάρινη στήλη αποκεκρουμένη
αριστερά και κάτω· σπάσιμο στο
άνω αριστερό τμήμα. Κεντρική
στοίχιση στους στ. 2 και 3.

Διαστάσεις: 0,285x0,282x0,045.

Το Ο στο τέλος του πρώτου στίχου
μικρότερου μεγέθους. Κισσόφυλλα
στην αρχή και το τέλος του κειμένου,
τριγωνικά σημεία στίξης εσωτερικά.
Ύψος γραμμάτων: 0,032-0,036.

Διάστιχο: 0,02-0,035.

μάρμαρο

Achaïe II 111: Επιτύμβιο του Ποπλίου Αιμιλίου Πριμιγενίου

P(ublius) Aemilius
Primionis I(ibertus)
Primigenius
vix(it) an(nos) XXXI'
5Ephebio frat(er).

Πλάκα από γκρίζο μάρμαρο, αποτελούμενη από επτά συνανήκοντα θραύσματα, αποκεκρουμένη στην άνω και κάτω δεξιά γωνία.

Διαστάσεις: 0,225x0,265x0,02.

Χαρακτηριστικό είναι το μεγαλύτερο μέγεθος του G (στ. 3).
Τριγωνικά σημεία στίξης. Συμπλήρημα των γραμμάτων LI (στ. 1).
Ύψος γραμμάτων: 0,025-0,04.

Διάστιχο: 0,015-0,017.

μάρμαρο, γκρίζο

Achaïe II 049: Δωρεά του αγορανόμου Γαΐου Ουαρρωνίου Ουήρου

[C(aius)] Varronius
C(aii) Varroni Syn-
[e]rotis Aug(ustalis) f(ilius) Quir(ina)
[V]erus, Varroniae Verae
5[f]rater, aed(ilis), columnas
[m]arm(oreas) XXXIV' cum ornament(is)
d(e) s(uo) p(osuit).

Μαρμάρινη πλάκα, αποκεκρουμένη στα αριστερά.

Στις τρεις διατηρημένες πλευρές πλαισιώνεται
από ανάγλυφο πλαίσιο με διπλό κυμάτιο.

Οι οπές στη δεξιά πλευρά αποτελούν ένδειξη ότι η πλάκα ήταν εντοιχισμένη.

Διαστάσεις: 0,60x0,54x0,055.

Πολύ επιμελημένα γράμματα. ΑΕ μικρότερου μεγέθους (στ. 4):

Τ μεγαλύτερου μεγέθους (στ. 3): η οριζόντια κεραία του Α
συχνά παραλείπεται (στ. 5-6).

Συμπλήρωμα των γραμμάτων ΝΤ (στ. 6). Τριγωνικά σημεία στίξης. Ύψος γραμμάτων:
0,035-0,05.

Διάστιχο: 0,005-0,016.

μάρμαρο

Achaïe II 145: Επιτύμβιο επίγραμμα του Αυγουσταλίου Σέξτου Αικουανού Αστίου

Sex(to) Aequ[ano]

Sex(ti) l(iberto) Astio A[ug(ustali)].

Nemo me lachrimet, [nemo]

pectora plan[gat]

5Anxius hic jaceo q[ui vixi]

vac. annis. vac.

Set mihi de[f]uncto levi[t]er p[re]c[or] ossa]

vac. quiescant vac.

Quatinus explevi n[atales]

10[fat]a dederunt.

Στήλη από λευκόφαιο ασβεστόλιθο, αποκεκρουμένη άνω,
κάτω και δεξιά, αποτελούμενη από συγκολλημένα θραύσματα.

Διαστάσεις: 0,385x0,365x0,095.

Επιμελημένη χάραξη. Χαρακτηριστικό είναι το σχήμα του Ε
με ανωφερείς οριζόντιες κεραίες και το μεγαλύτερο μέγεθος του Τ,
του οποίου η οριζόντια κεραία ξεπερνά σε ύψος τα άλλα γράμματα.

Οι ζυγοί στίχοι εισέχουν ελαφρώς. Τριγωνικά σημεία στίξης.

Ύψος γραμμάτων: 0,02-0,04.

Διάστιχο: 0,014-0,018.

ασβεστόλιθος, λευκόφαιος

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

Επιτύμβια στήλη του Έλληνα
οφθαλμιάτρου Μάρκου Φούλβιου
Ηρόφιλου.

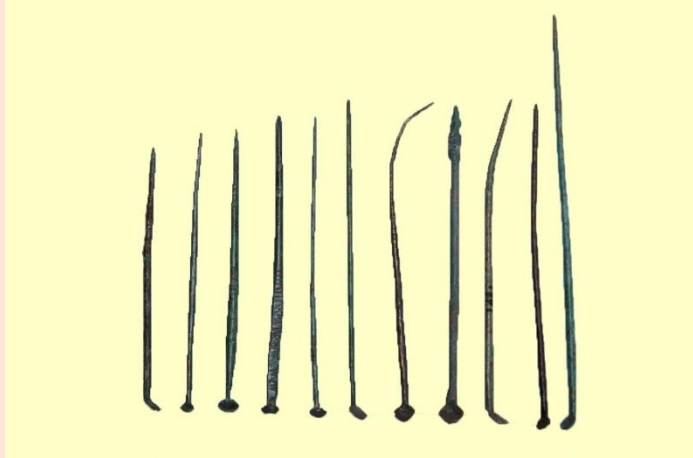
Εντοπίστηκε το 1974 στη διασταύρωση
των οδών Κων/πόλεως & Καρόλου.

Χρονολογείται τον 1^ο αι. μ.Χ..

Φέρει λατινική επιγραφή σε πέντε (5)
στίχους:

M(arco) Fulvio
Herophilo medico
Oclario
Arescusa lib(erta)
d(e) s(ua) p(ecunia)

Στον Μάρκο Φούλβιο
Ηρόφιλο ιατρό
οφθαλμιάτρο
η Αρέσκουσα απελεύθερή του
με δικά της έξοδα

Χάλκινες μήλες.
Ρωμαϊκή Περίοδος

Μεταλλικές σπάτουλες
Ρωμαϊκή Περίοδος

Στη λειτουργία οργανωμένων ιατρείων στην Πάτρα συνηγορούν οι γραπτές πηγές, αλλά και τα αρχαιολογικά τεκμήρια.

Ο Κικέρωνας αναφέρεται στον φίλο του γιατρό Ασκλάπωνα στον οποίο εμπιστεύτηκε τον φίλο του Τύρωνα.

Μία σειρά ιατρικών εργαλείων, όπως χάλκινες και οστέινες μήλες που χρησιμοποιούνται στη χειρουργική, στην οφθαλμολογία, στον καθαρισμό τραυμάτων κτλ., αλλά και σπάτουλες, εντοπίστηκαν τόσο σε τάφους όσο και σε οικιστικά συμπλέγματα.

Όλα τα αντικείμενα εκτίθενται στην Αίθουσα του Ιδιωτικού Βίου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<https://diazoma.gr/theaters/%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C-%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%B4%CE%B9%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CF%84%CF%81%CF%8E%CE%BD/>

<https://www.archaiologia.gr/blog/>

<http://www.diazoma.gr/theaters/>

http://monuments.hpclab.ceid.upatras.gr/dig_obj.php?dig_obj=1432&type=1&ph_id=141

[ΟΔΥΣΣΕΑΣ - Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού \(culture.gr\)](http://www.culture.gr)

[Rome in Greek – Κρυφές και φανερές γωνιές της Ρώμης](#)

[Βικιπαίδεια \(wikipedia.org\)](http://www.wikipedia.org)

ΚΑΥΚΟΠΟΥΛΟΥ Σ., Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ...,pdf

ΚΑΤΣΑΜΠΟΥΛΑΣ Α., ΠΑΤΡΑ (ΙΣΤΟΡΙΑ – ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ),pdf

ΑΚΤΥΠΗ Κ., ΡΩΜΑΪΚΗ ΠΑΤΡΑ,pdf